

НАЦІОНАЛЬНИЙ ЮРИДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
імені ЯРОСЛАВА МУДРОГО

Кафедра культурології

**НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНИЙ ПОСІБНИК
З НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ**

«Українська культура»

для студентів денного відділення 1 курсу
(відповідно до вимог ECTS)

Рівень вищої освіти – перший (бакалаврський) рівень

Ступінь вищої освіти – бакалавр

Галузь знань – 08 «Право»

Спеціальність – 081 «Право»

Харків

2022

Укладачі:

О. В. Уманець, О. А. Стасевська, О. В. Сердюк, Ю. А. Меліхова

Навчально-методичний посібник з навчальної дисципліни «Українська культура» для студентів 1 курсу (відповідно до вимог ECTS) / уклад.:
О. В. Уманець, О. А. Стасевська, О. В. Сердюк, Ю. А. Меліхова.

Затверджено на засіданні кафедри
культурології
(протокол № 10 від 10 червня 2022 р.)

1. ВСТУП

Навчальна дисципліна «Українська культура» є складовою гуманітарного та соціально-економічного циклу наук, компонентом освітньо-професійної програми за першим (бакалаврським) рівнем вищої освіти, спрямованим на формування загальних і фахових компетентностей за спеціалізаціями в межах узагальненого об'єкта юридичної практики.

Мета навчальної дисципліни «Українська культура» – надання систематизованих знань із фундаментальних питань сутності культури, історії та специфіки української культури, які забезпечать формування гармонійної особистості та патріотичної громадянської позиції юриста як представника інтелектуальної еліти нації.

Завданнями навчальної дисципліни «Українська культура» у загальнокультурному, громадянсько-суспільному, когнітивному, ціннісно-орієнтуючому та комунікативному модусах є:

- формування особистісної ціннісної орієнтації в сучасному світі;
- формування соціально-гуманітарної ерудованості;
- усвідомлення взаємозв'язків української культури та права України;
- формування почуття національної ідентичності;
- усвідомлення сутності та динаміки історично-культурного процесу;
- усвідомлення тенденцій розвитку української культури та її взаємозв'язків із світовою культурою;
- формування осмисленого розуміння культурних досягнень української нації;
- усвідомлення мультикультурного розмаїття сучасної України;
- цінування мультикультурності;
- формування толерантного ставлення до інших культур;
- розуміння особливостей сучасного стану вітчизняної культури та сутності змін у різноманітних сферах духовного життя;
- формування навичок збору та критичного аналізу інформації;
- формування навичок саморозвитку та самовдосконалення;

- формування свідомої патріотичної позиції правника як представника інтелектуальної еліти нації.

Опанування навчальної дисципліни «Українська культура» передбачає формування у студентів низки предметних компетентностей: знання та розуміння категоріально-понятійного апарату з питань феноменології культури; знання та розуміння категоріально-понятійного апарату з питань онтології культури; розуміння сутності, структурної та функціональної специфіки культури; знання та розуміння рис української культури, менталітету та системи архетипів; застосування знань і розуміння специфіки національної культури та менталітету в професійній діяльності; знання та розуміння динаміки світової та національної культури; знання та розуміння парадигмальних основ культури прадавнини, давнини, Середньовіччя, Відродження, Нового та Новітнього часу; застосування знань щодо специфіки національного процесу культуротворення в професійній діяльності; висловлювання суджень щодо історико-культурної обумовленості духовних здобутків світової культури; висловлювання суджень щодо історико-культурної обумовленості духовних здобутків національної культури; застосування набутих знань для співвіднесення духовних здобутків світової та української культури з певним етапом історико-культурного процесу; висловлювання суджень щодо специфіки співвіднесеності шляхів розвитку світової та української культур; знання провідних персоналій української культури, зокрема видатних українських правників, та осмислення їх внеску в культуру певного часу; знання та розуміння актуальних проблем сучасної української культури; знання культурних здобутків української діаспори; спілкування зокрема у професійній площині за умов культурного різноманіття; формування обґрунтованих суджень щодо сутності та специфіки сучасного діалогу культур; застосування знань і розуміння у процесі саморозвитку, самовдосконалення та професійної самореалізації; формування навичок навчання впродовж життя; застосування знань і розуміння для розвитку творчих здібностей, продуктивності у рішенні

життєвих і професійних проблем; навички самостійної роботи з інформаційними джерелами; навички здатності до логічного, аналітичного, критичного мислення; формування обґрунтованих суджень щодо впливу традицій і досягнень української культури на сутність професійної культури правника.

Формування предметних компетентностей навчальної дисципліни має сприяти досягненню результатів навчання, передбачених освітньо-професійною програмою першого (бакалаврського) рівня (базова компонента).

Згідно з навчальним планом обсяг годин на опанування навчальної дисципліни складає 22 год. лекцій, 26 год. семінарських занять, 42 год. самостійної роботи.

Матеріал навчальної дисципліни «Українська культура» поділений на 3 змістовних модулів. Кожен зі змістовних модулів передбачає засвоєння знань щодо особливостей певного етапу еволюції вітчизняної культури:

- змістовний модуль I – «Феномен української культури та її генеза від давніх часів до Середньовіччя» передбачає опанування питань щодо сутності та специфіки української культури;

- змістовний модуль II – «Українська культура XIV – XVIII ст.» передбачає опанування питань щодо особливостей української культури від часів її становлення до часів поширення в ній ідей Ренесансу та Просвітництва;

- змістовний модуль III – «Українська культура XIX – поч. XXI ст.» передбачає визначення характеру розвитку національної культури Нового та Новітнього часів.

Підсумковою формою контролю є семестровий іспит.

2. ЗАГАЛЬНИЙ РОЗРАХУНОК ГОДИН ЛЕКЦІЙ, СЕМІНАРСЬКИХ ЗАНЯТЬ, САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

Тема	Усього годин	У тому числі лекцій	У тому числі семінарів	Самостійна робота
1. Культура як суспільне явище	12	4	4	4
2. Особливості української культури	12	4	4	4
3. Прадавні і давні культури на теренах України	4	1	1	2
Феномен культури Київської Русі та Галицько-Волинського князівства	6	1	1	4
4. Культура України XIV – 1-ї пол. XVII ст.	10	2	2	6
5. Українська культура 2-ї пол. XVII – XVIII ст.	12	2	4	6
6. XIX ст. в історії української культури	12	2	4	6
7. Українська культура XX ст.	13	3	4	6
8. Українська культура кін. XX - поч. XXI ст.	9	3	2	4
9. Усього годин	90	22	26	42

3. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ «УКРАЇНСЬКА КУЛЬТУРА»

1. Культура як суспільне явище

Осмислення явища культури в різні історичні часи. Культура як суспільне явище. Визначення культури. Культура і природа, культура і цивілізація. Суб'єкт, структура, функції, принципи типологізації культури. Субкультура і контркультура. Правова субкультура в системі української культури.

Світова і національна культура. Національна ідея та мова в системі національної культури. Традиції, новації, спадкоємність.

2. Особливості української культури

Чинники становлення та еволюції української національної культури: природно-географічний, соціально-історичний. Архетипи українців як фундамент менталітету. Особливості менталітету українців. Українська мова як чинник ідентифікації нації. Українська національна ідея: сутність та історія формування. Особливості української культури

3. Прадавні та давні культури на теренах України.

Феномен культури Київської Русі та Галицько-Волинського князівства

Характеристика первісної культури. Полілог культур на теренах України: трипільська, кіммерійська, скіфська, сарматська, антична культури. Особливості культури давніх слов'ян.

Особливості середньовічного типу культури. Християнізація як визначальний чинник формування середньовічного типу культури в Київській Русі. Культурний діалог із Візантією та Західною Європою. Особливості культури Київської Русі та Галицько-Волинського князівства як середньовічного типу культури. Пам'ятки культури Київської Русі та Галицько-Волинського князівства.

4. Культура України XIV – 1 пол. XVII ст.

Європейська культурна парадигма часів Відродження та Реформації. Умови розвитку української культури XIV-1 пол. XVII ст.

Ідеї Ренесансу і Реформації в українській культурі. Процес духовної консолідації української спільноти. Культурні осередки: братства, церква, освітні заклади. Формування системи освіти. Книгодрукування. Діячі культури України XIV - 1 пол. XVII ст. Українське мистецтво XIV - 1 пол. XVII ст.

5. Українська культура 2 пол. XVII – XVIII ст.

Специфіка втілення європейської культурної парадигми XVII - XVIII ст. в українській культурі. Різнострамованість культурних орієнтирів в Україні. Феномен українського бароко. Активізація процесів націотворення та доля української мови. Система освіти як осередок національного начала. Просвітницькі ідеї в контексті української культури. Діячі культури України 2 пол. XVII – XVIII ст. Художня панорама України 2 пол. XVII – XVIII ст.

6. XIX ст. в історії української культури

Особливості української культури XIX ст. та світовий культурний процес. Проблеми національної самоідентифікації, національної еліти, ідеї національного самоствердження українського народу.

Розмаїття напрямів діяльності української інтелігенції. Революційні ідеї в контексті процесу національної самоідентифікації. Лінгвоцентризм і проблеми буття української мови у вітчизняному культурному просторі XIX ст. Система освіти та розвиток науки в Україні. Розквіт національного мистецтва в XIX ст. Меценатство. Діячі культури України XIX ст. у світовому та національному культурному просторах.

7. Українська культура ХХ ст.

Основні проблеми світової культури ХХ ст. Модернізм і постмодернізм як світоглядні настанови ХХ ст.

Актуалізація національного начала та піднесення значущості української мови в культурі УНР, Директорії та Гетьманату.

Проблема збереження національно-культурної ідентичності в УРСР: «розстріляне відродження», Голодомор, лінгвоцид, доля української інтелігенції. Шістдесятництво та дисидентство в Україні. Українська культура часів «перебудови» в СРСР. Система освіти та розвиток науки в УРСР. Українське мистецтво ХХ ст.

8. Українська культура кін. ХХ ст. – поч. ХХІ ст.

Основні тенденції та проблеми духовного життя України на межі ХХ ст. – поч. ХХІ ст. Національний та глобалізаційний напрями в сучасній вітчизняній культурі. Роль української діаспори у вітчизняних культурних процесах.

Розвиток освіти, науки, культурно-освітньої роботи, засобів масової інформації та комунікації. Сучасні тенденції в українському мистецтві. Мова як фактор національної ідентичності. Мовна ситуація в Україні. Мова у професійній діяльності юриста.

Взаємовплив розвитку української культури і права України на межі ХХ ст. – поч. ХХІ ст.

4. ПЛАНИ СЕМІНАРСЬКИХ ЗАНЯТЬ

Семінар № 1

Культура як суспільне явище (4 год.)

1. Сутність культури.
2. Структура культури.
3. Суб'єкт і функції культури.
4. Типологізація культури.

5. Національна культура в системі світової культури.

Тематика рефератів

1. Культура і природа.

2. Культура і цивілізація.

3. Осмислення поняття культури в різні історико-культурні епохи.

4. Традиції і новації в системі культури.

5. Осмислення культури як суспільного явища в українській науковій думці.

6. Спадщина І. Огієнка та її значення для дослідження української культури.

7. Історико-культурологічна спадщина Є. Маланюка.

8. Філософія української культури в працях П. Юркевича.

Література

Див. список рекомендованої літератури: № 1, 3, 6, 10, 14, 16, 19.

Семінар № 2

Особливості української культури (4 год.)

1. Умови становлення й еволюції української культури.

2. Сутність менталітету та особливості менталітету українців.

3. Українська національна ідея.

4. Мова та її значення для розвитку української культури.

5. Основні ознаки української культури.

Тематика рефератів

1. Архетипи українського народу.

2. Природно-географічні чинники розвитку української культури.

3. Особливості українського менталітету.

4. Мова як чинник національної самоідентифікації.

5. Лінгвоцентризм – стрижень української культури.

6. Соціальні інститути в системі української культури (родина, освіта, церква, інститути комунікацій та ін.).

7. Особливості традиційної української культури

Література

Див. список рекомендованої літератури: 4, 6, 7, 9, 12, 13, 14, 16.

Семінар № 3

Культура давніх часів, Київської Русі та Галицько-Волинського князівства (2 год.)

1. Первісна культура на теренах України.
2. Характеристика культури слов'ян.
3. Характеристика культури Київської Русі як середньовічного типу культури.
4. Культура Галицько-Волинського князівства.
5. Здобутки мистецтва Київської Русі та Галицько-Волинського князівства.

Тематика рефератів

1. Сутність та ознаки первісної культури.
2. Міф як форма осмислення світу в первісній культурі.
3. Форми первісних вірувань.
4. Первісні форми художнього відображення світу.
5. Культури епохи первісності на теренах України.
6. Полілог культур на теренах України.
7. Мальована кераміка Трипілля як концентроване втілення уявлень про світ.
8. Духовний світ давньослов'янської доби.
9. Пам'ятки культури давньослов'янської доби.
10. Характеристика середньовічного типу культури.
11. Теоцентрична парадигма світобачення Середньовіччя та її відбиття у мистецтві.
12. Пам'ятки готичного мистецтва.

13. Досягнення візантійського мистецтва.
14. Християнство як основа середньовічного світогляду Київської Русі.
15. Пам'ятки мистецтва Київської Русі.
16. Літературні пам'ятки Київської Русі та Галицько-Волинського князівства як втілення світоглядних настанов епохи.
17. Особливості архітектури Київської Русі та Галицько-Волинського князівства.
18. Образотворче мистецтво Київської Русі та Галицько-Волинського князівства.

Література

Див. список рекомендованої літератури: 1, 2, 3, 4, 6, 8, 10, 13, 14, 15, 16, 19.

Семинар № 4

Культура України XIV-1 пол. XVII ст. (2 год.)

1. Умови розвитку української культури XIV-1 пол. XVII ст.
2. Середньовічні традиції, ідеї Ренесансу та Реформації в українській культурі XIV-1 пол. XVII ст.
3. Діяльність братств.
4. Розвиток освіти та книгодрукування.
5. Мовна ситуація XIV-1 пол. XVII ст. в Україні.
6. Мистецтво України XIV-1 пол. XVII ст.

Тематика рефератів

1. Духовна експансія Польсько-Литовської держави та Речі Посполитої в Україні XIV-1 пол. XVII ст.
2. Творчість митців Італійського Відродження.
3. Світоглядні настанови епохи Північного Відродження у творчості майстрів мистецтва.
4. Культура Відродження та Реформації як чинники розвитку української культури.

5. Ренесансні ідеї в працях українських гуманістів (С. Оріховський, Ю. Дрогобич, П. Русин, Ю. Рогатинець, К. Транквіліон-Ставровецький).
6. Видатні постаті української культури XIV-1 пол. XVII ст.
7. Діяльність Петра Могили.
8. Художні пам'ятки України XIV-1 пол. XVII ст.
9. Ренесансні тенденції в українському мистецтві XIV – I пол. XVII ст.
10. Полемічна література як явище української культури XIV – I пол. XVII ст.

Література

Див. список рекомендованої літератури: № 1, 2, 3, 4, 6, 8, 10, 13, 14, 15, 16, 18, 19.

Семінар № 5

Українська культура 2 пол. XVII-XVIII ст. (4 год.)

1. Особливості української культури 2 пол. XVII-XVIII ст.
2. Феномен українського бароко.
3. Проблеми буття мови в контексті української культури.
4. Розвиток освіти, досягнення науки та мистецтва доби.

Тематика рефератів

1. Особливості культури Західної Європи XVII ст.
2. Енциклопедизм як духовний рух у культурі XVIII ст.
3. Просвітництво та його роль у духовному поступі людства.
4. Діячі культури епохи західноєвропейського Просвітництва.
5. Митці Європи XVII – XVIII ст.
6. Феномен козацького бароко.
7. Діячі української культури в європейському культурному просторі.
8. Українське та західноєвропейське бароко: загальне та особливе.
9. Здобутки українського мистецтва XVII-XVIII ст.

10. Барокові та класицистичні тенденції в українському мистецтві 2 пол. XVII-XVIII ст.

11. Видатні вихованці Києво-Могилянської академії та їх внесок у розвиток культури.

12. Особливості мистецтва українського бароко.

13. Досягнення українського барокового мистецтва.

14. Дума як явище культури України.

15. Кобзарство як культурний феномен.

Література

Див. список рекомендованої літератури: № 1, 2, 3, 5, 6, 8, 10, 13, 14, 15, 16, 18, 19.

Семінар № 6

XIX ст. в історії української культури (4 год.)

1. Характеристика української культури XIX ст.

2. Проблема вибору шляхів буття нації в діяльності суспільних об'єднань і громадських організацій.

3. Мовна ситуація в Україні в XIX ст.

4. Мистецтво України XIX ст.: пошуки та досягнення.

Тематика рефератів

1. Романтичні світоглядні настанови в європейській культурі XIX ст.

2. Мистецтво романтизму.

3. Мистецтво імпресіонізму

4. Культуротворча діяльність української інтелігенції XIX ст.

5. Харківський і Київський університети як духовні осередки XIX ст.

6. Ідеї романтизму, лібералізму і слов'янської єдності в діяльності суспільних організацій України XIX ст.

7. Науково-етнографічна діяльність української інтелігенції XIX ст.

8. Досягнення науки в Україні XIX ст.

9. Культуротворча діяльність І. Франка.

10. Видатні постаті української культури ХІХ ст.
  11. Розмаїття художніх стилів в українському мистецтві: класицизм, романтизм, реалізм, модерн.
  12. Меценатство в Україні ХІХ ст.
  13. Романтизм в мистецтві України ХІХ ст.
  14. Образ жінки в українському мистецтві ХІХ ст.
- Література
- Див. список рекомендованої літератури: № 1, 2, 3, 4, 6, 8, 10, 14, 15, 16, 18, 19.

Семінар № 7

Українська культура ХХ ст. (4 год.)

1. Загальна характеристика культури Новітнього часу.
2. Основні етапи розвитку української культури ХХ ст. та їх характеристика.
3. Буття української мови в ХХ ст.
4. Розвиток освіти та науки в Україні в ХХ ст.
5. Українське мистецтво ХХ ст.

Тематика рефератів

1. Людина в культурі ХХ ст.
2. Модернізм та постмодернізм в культурі ХХ ст.
3. Український модерн.
4. Доля української інтелігенції в ХХ ст.
6. Шістдесятництво та дисидентство в ХХ ст.
7. Діяльність Гельсінської групи.
8. Мистецтво соціалістичного реалізму в Україні.
9. Прояви модернізму в мистецтві України ХХ ст.
10. Українське поетичне кіно.
11. Українська діаспора: поняття, ознаки та функції.
12. Історія становлення української діаспори.

13. Представники української діаспори у світі та їх внесок у розвиток української культури.

Література

Див. список рекомендованої літератури: № 1, 2, 3, 6, 10, 14, 15, 16, 17, 18, 19.

Семінар № 8.

Українська культура кін. XX - поч. XXI ст. (2 год.)

1. Провідні тенденції духовного життя сучасної України.
2. Глобалізація та українська культура.
3. Проблеми сучасного буття української мови.
4. Мова у професійній діяльності юриста.
5. Особливості художнього життя України на межі XX-XXI ст.

Тематика рефератів

1. Плюралізм як основа розвитку сучасної української культури.
2. Процеси глобалізації та сучасна українська культура.
3. Відродження національних начал у сучасній вітчизняній культурі.
4. Закон «Про мову» та його вплив на процеси національної самоідентифікації.
5. Особливості постмодерністського світобачення в духовній культурі сучасної України.
6. Діячі сучасної української культури.
7. Мова у професійній культурі юриста.
8. Розмаїття художніх світобачень у мистецтві сучасної України.
9. Український театр і кінематограф на межі XX – XXI ст.
10. Образотворче мистецтво України кін. XX – поч. XXI ст.
11. Тематичні та образні обрії сучасного українського мистецтва.
12. Музичне мистецтво України кін. XX – поч. XXI ст.

Література

Див. список рекомендованої літератури: № 6, 7, 11, 14, 15, 16, 17, 19.

5. ОРГАНІЗАЦІЯ КОНТРОЛЮ ЗНАНЬ СТУДЕНТІВ ІЗ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ «УКРАЇНСЬКА КУЛЬТУРА»

Поточний контроль успішності студентів з навчальної дисципліни «Українська культура» здійснюється в таких формах:

- оцінювання **аудиторної** роботи (відповіді студентів на семінарських заняттях – 0-13 балів, контрольні роботи – 0-21 бал, активність – 0-2 бали) – **максимально 36 бали.**

- оцінювання **самостійної** роботи – **максимально 4 балів.**

Загальна максимальна оцінка аудиторної та самостійної роботи студента – **40 балів.** Мінімальна кількість балів, необхідна для допуску до іспиту – 25 балів.

Форма підсумкового контролю – **іспит – максимально 60 балів.**

Оцінювання роботи на семінарських заняттях – максимально 1 бал за кожне семінарське заняття, а саме:

Семінар № 1 «Культура як суспільне явище» (4 год., 2 заняття) – максимально 2 бали;

Семінар № 2 «Особливості української культури» (4 год., 2 заняття) – максимально 2 бали;

Семінар № 3 «Прадавні і давні культури на теренах України. Феномен культури Київської Русі та Галицько-Волинського князівства» (2 год., 1 заняття) – максимально 1 бал;

Семінар № 4 «Культура України XIV – 1-ї пол. XVII ст.» (2 год., 1 заняття) – максимально 1 бал;

Семінар № 5 «Українська культура 2-ї пол. XVII – XVIII ст.» (4 год., 2 заняття) – максимально 2 бали;

Семінар № 6 «Українська культура XIX ст.» (4 год., 2 заняття) – максимально 2 бали;

Семінар № 7 «Українська культура XX ст.» (4 год., 2 заняття) – максимально 2 бали;

Семінар № 8 «Українська культура кін. ХХ - поч. ХХІ ст.» (2 год., 1 заняття) – максимально 1 бал.

Критерії оцінювання відповідей студентів на семінарському занятті

1 бал - активна участь у семінарському заняття, яка демонструє готовність до відповіді на всі питання семінарського заняття та:

- високий рівень логічного, аналітичного, критичного мислення;
- володіння категоріально-понятійним апаратом у повному обсязі та здатність до його інтерпретування відповідно до специфіки історико-культурної епохи;
- знання та розуміння логіки та специфіки історико-культурних процесів;
- повне знання світоглядних основ історико-культурних епох;
- знання та розуміння специфіки національного процесу культуротворення;
- повнота характеристики та обґрунтованість суджень щодо історико-культурної обумовленості духовних здобутків національної та світової культури;
- знання та розуміння щодо співвіднесення шляхів розвитку національної та світової культури;
- знання щодо співвіднесення духовних здобутків світової та української культури з певним етапом історико-культурного процесу
- знання провідних персоналій української культури.

0,5 бали - відносно активна участь, яка демонструє готовність до відповіді на питання семінарського заняття, а також:

- достатній рівень логічного, аналітичного, критичного мислення;
- загалом правильне застосування категоріально-понятійного апарату;
- відносне розуміння логіки та специфіки історико-культурних процесів;
- помилки у розумінні світоглядних основ історико-культурних епох;
- неповне знання та часткове розуміння специфіки національного процесу культуротворення;
- неповна характеристика духовних здобутків національної та світової культури;
- відносне розуміння щодо співвіднесення шляхів розвитку національної та світової культури;
- неповні знання щодо співвіднесення духовних здобутків світової та української культури з певним етапом історико-культурного процесу;
- часткові знання провідних персоналій української культури.
- низький рівень логічного, аналітичного, критичного мислення;
- помилки в застосуванні категоріально-понятійного апарату, знаннях щодо логіки та специфіки історико-культурних процесів;
- суттєві помилки у розумінні світоглядних основ історико-культурних епох, знаннях щодо специфіки національного процесу культуротворення та характеристики здобутків національної та світової культури;
- часткове розуміння щодо співвіднесення шляхів розвитку національної та світової культури;
- суттєві помилки у співвіднесенні духовних здобутків світової та української культури з певним етапом історико-культурного процесу та знанні провідних персоналій української культури.

Загалом максимальна оцінка за відповіді на семінарських заняттях – 13 балів.

Письмові завдання передбачають перевірку рівня опанування термінології з відповідної теми (6-8 питань, зокрема у формі тестів).

Контрольні роботи проводяться у формі тестів після семінарів 2, 5, 8 (до 14 питань).

Оцінювання контрольних робіт:

- оцінка за правильну відповідь на кожне питання – 0, 5 бали;

- максимальна оцінка кожної контрольної роботи - **7 балів**.

Загалом максимальна оцінка за контрольні роботи – 21 бал.

Загалом максимальна оцінка за семінарські заняття – 34 балів.

Оцінка за активність (написання 3 письмових робіт на максимальну оцінку, відповіді на кожному занятті, вчасне складання самостійної роботи на максимальну оцінку, створення презентації, участь у конференціях) – **максимально 2 бали**.

6. Самостійна робота студентів

Самостійна робота студентів – один із основних засобів опанування навчального матеріалу дисципліни «Українська культура» у позааудиторний час. Самостійна робота студентів передбачає: виконання обов'язкової самостійної роботи, планування індивідуальної траєкторії навчання, раціональну організацію навчального процесу, доповнення знань, отриманих в аудиторний час, підготовку до аудиторних занять, опрацювання лекційного матеріалу та підготовку до іспиту.

6.1. Обов'язкова самостійна робота

Студентом самостійно обирається **одна** з форм обов'язкової самостійної роботи:

- **реферат** (тематика рефератів до кожної теми надана у планах семінарських занять);
- **конспектування додаткової літератури** (перелік запропонованих джерел визначається кафедрою);
- **тези конференції**.

Максимальна оцінка за обов'язкову самостійну роботу – 4 бали.
Обов'язкова самостійна робота студента складається викладачеві **винятково у визначений кафедрою термін.**

**Вимоги та рекомендації
до підготовки та оформлення рефератів, критерії оцінювання
рефератів**

Тема реферату обирається студентом самостійно із запропонованих тем реферативних робіт до кожного семінарського заняття та узгоджується з викладачем. **Обсяг реферату** визначається специфікою теми і становить орієнтовно 10–15 сторінок друкованого/ писаного від руки тексту.

Вимоги до оформлення роботи:

- реферат пишеться державною мовою з дотриманням норм академічної етики, наукового стилю і усталених мовних стандартів;

- забороняється використання сленгу та не рекомендується вживання прийменників;

- текст реферату друкується в Word for Windows на аркушах білого кольору формату А 4 з однієї сторони. Розміри полів аркушу: верхнє і нижнє – 20 мм, праве – 15 мм, ліве – 25 мм. Тип шрифту: Times New Roman, кегль (розмір шрифту) – 14, міжрядковий інтервал – 1,5. Вирівнювання основного тексту по ширині. Номер сторінки проставляється у правому нижньому куті без крапки в кінці. Титульний аркуш, зміст та додатки не включають до загальної нумерації. Підрозділи нумерують у межах кожного розділу.

- структура реферату: титульний аркуш; зміст (план); вступ; основна частина (розділи і підрозділи); висновки; список використаної літератури; додатки (за бажанням!). Важливо дотримуватися певної пропорційності структурних компонентів (вступ не може бути більшим за основну частину реферату, а висновки меншими за сторінку);

- **Титульний аркуш**, на якому вказується: назва навчального закладу та кафедри; тема (заголовок) реферату; прізвище й ініціали студента; прізвище, ініціали викладача, вчений ступінь, звання, посада; дата написання роботи.

Зразок:

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ ЮРИДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ЯРОСЛАВА МУДРОГО**

ІНСТИТУТ ПРОКУРАТУРИ ТА КРИМІНАЛЬНОЇ ЮСТИЦІЇ

Кафедра культурології

РЕФЕРАТ НА ТЕМУ _____

Студент: ПІБ, студент ...

курсу, групи ...

Науковий керівник:

ПІБ, вчений ступінь, звання, посада

Харків-2020

- **Зміст** (план, обсяг – 1 сторінка): перелік назв розділів, підрозділів й інших структурних компонентів реферату, які повинні збігатися з заголовками у основному тексті.

Зразок :

Зміст

1. Вступ.....3
2. Витоки духовної культури Київської Русі.....4
- 2.1. Християнський соціокультурний вплив Візантії.....7

3.	Визначальні риси києворуської культури як культури доби Середньовіччя	9
4.	Висновки.....	12
5.	Список використаної літератури.....	14
6.	Додатки (за бажанням!)	

- **Вступ** (обсяг до 1 с.): стисле обґрунтування актуальності обраної теми, бажано систематизоване висвітлення стану наукової розробки (дослідження вченими цієї проблеми), формулювання основної проблеми дослідження, мети та завдань;

- **Викладення основного матеріалу. Основна частина реферату** (як правило, складається з 2-3 розділів із 2-3 підрозділами кожен, розділи завершуються висновком обсягом до 1 абзацу). Для реалізації дослідницьких завдань, сформульованих у вступі важливим є дотримання послідовності, логічної коректності викладення матеріалу.

У першому розділі наводяться: основні теоретичні дослідження за темою реферату; визначається сутність проблеми; чинники, що зумовлюють розвиток явища або процесу, який вивчається; подається перелік важливих аспектів проблеми; з'ясовуються причини їх недостатньої розробки. У наступних розділах подається поглиблений аналіз сучасного стану досліджуваного явища. Особлива увага приділяється виявленню нових ідей та гіпотез, їх зв'язку з практикою;

- **Висновки** (1-2 с.): стисле (бажано структуроване, із поділом на пункти) викладення основних результатів дослідження відповідно до визначених у вступі завдань, бажано – характеристика перспектив подальшої розробки теми, окреслення проблем, які виходять за межі даного дослідження, але є важливими і актуальними.

- **Додатки** (необов'язковий, проте бажаний, структурний компонент реферату): матеріал, який доповнює зміст реферату (ілюстрації, фотографії, копії історичних документів та ін.);

- **Список використаної літератури:** бібліографічний опис джерел (наукові статі, монографії тощо), використаних студентом під час роботи над темою. Рекомендована кількість – не менше 10 праць. Бібліографічні джерела оформлюють відповідно до вимог та розміщують у алфавітному порядку прізвищ перших авторів.

Зразок :

Список використаної літератури

1. Кралюк П.М. Козацька міфологія України : творці та епігони: монографія. Харків : Фоліо, 2017. 394 с.
2. Литвинов В.О. Проблеми сучасної української культури. *Вісн. Акад. правових наук України*. Харків, 2019. № 4 (27). С. 15–164;
3. Роттердамський Е. Похвала Глупоті / пер. з латин. В Литвинова, Й Кобовав. Київ : Основи, 1993. 320 с.

Зразок посилань на електронні ресурси:

Список використаних джерел

1. Дезідерій Еразм Роттердамський. Похвала Глупоті, або Похвальне слово Дурості, виголошене Еразмом Роттердамським / пер. В. Литвинова. URL: http://www.ae-lib.org.ua/texts/erasmus_fool_ua.htm (дата звернення: 10.09.2020).

- **Правила цитування:** цитований текст наводиться у лапках, цитування повинне бути повним, хоча допускаються пропуски слів, речень, абзаців за умови, якщо це не спотворює авторського тексту. Їх позначають трьома крапками в будь-якому місці цитати : на початку, всередині, в кінці. Кожна цитата обов'язково супроводжується посиланням на джерело (зразок - [1, с.25], де 1 – це назва джерела, а с. 25 – сторінка на якій заходиться текст для цитування).

- **оформлення файлів** (їх назви) за умов надсилання реферату на електронну пошту викладача: кожному файлу з прикріпленим рефератом студент присвоює назву: шифр групи, ПІБ, реферат (без вказування теми), дата-місяць-рік. **Зразок:** 01-20-12 Стасюк О.О., Реферат, 21.11.2020.

Критерії оцінки рефератів:

- рівень вивчення та критичного аналізу джерел видань за темою реферату;
- рівень осмислення основ та особливостей історії досліджуваної проблеми та стану її сучасної розробки;
- рівень узагальнення результатів, їх обґрунтування та висновків.

Бажаю ознайомлення групи із результатами реферативної роботи студента та їх обговоренням у групі.

Шкала оцінювання реферату:

4 бали - структуроване, систематизоване, творче викладення матеріалу із відповідним застосуванням категоріально-понятійного апарату; самостійність і обґрунтованість висновків; опанування літератури (зокрема сучасної) з обраної проблематики (5-10 джерел); дотримання обсягів роботи; термінів складання роботи, норм академічної доброчесності, правил цитування та дотримання бібліографічних норм.

3 бали - частково структуроване викладення матеріалу із частковим застосуванням категоріально-понятійного апарату навчальної дисципліни; часткова самостійність і обґрунтованість висновків; опанування літератури з обраної проблематики (4-5 джерел); дотримання обсягів термінів складання роботи, норм академічної доброчесності, суттєве порушення правил цитування та дотримання бібліографічних норм.

2 бали - безсистемне викладення матеріалу, необґрунтованість висновків, відсутність опори на сучасні дослідження з обраної проблематики, порушення обсягів роботи та термінів складання роботи, системне порушення правил цитування та дотримання бібліографічних норм.

1 бал - невідповідність змісту роботи заявленій темі; безсистемне та часткове викладення матеріалу, наявність автоматично копійованого матеріалу, відсутність висновків, порушення обсягів роботи та термінів складання роботи, недотримання правил цитування та дотримання бібліографічних норм.

Реферати здаються (надсилаються) викладачеві **винятково** у визначений термін.

Вимоги та настанови до конспектування, критерії оцінювання конспектування

Конспект передбачає стисле та послідовне викладення змісту основного джерела інформації (наукової статті, параграфу або розділу монографії, розділу підручника, рекомендованого у списку літератури тощо). **Мета** написання конспекту – фіксування важливої інформації з можливим подальшим її використанням. **Завдання** написання конспекту – формування навичок узагальнення та критичного осмислення інформації, формування власної думки щодо обробленої інформації.

Вимоги до конспектування:

- коректне позначення вихідних даних конспектованого джерела;
- відображення основних принципових положень матеріалу, зокрема – того нового, що досліджено автором тексту, загальних положень роботи, аргументів, наведених фактів, висновків;
- стисле викладення думок автора власними словами;
- конспектовані записи можуть чергуватися з дослівним цитуванням найбільш важливих визначень, положень, висновків і фактів;
- конспект має відображати власне ставлення до матеріалу.

Рекомендації до конспектування:

- попередній перегляд матеріалу для виявлення особливостей тексту, незнайомих термінів та понять;
- ретельний аналіз джерела для відокремлення головного від другорядного, виявлення основних положень та ідей (у розділах монографій, наукових статтях);
- стислий запис основних положень конспектованої роботи своїми словами, цитування (із дотриманням правил цитування) за необхідності;
- можливий власний коментар та питання по тексту;

- при конспектуванні рекомендованих підручників / навчальних посібників – порівняння точок зору авторів рекомендованого підручника / навчального посібника із кафедральним підручником.

Конспект повинен відображати логіку і смисловий зв'язок записуваної інформації.

Обсяг конспекту: до однієї третини початкового тексту.

Критерії оцінювання конспектування:

- актуальність конспектованої наукової роботи;
- змістовність конспекту, відповідність початковому тексту;
- відображення основних положень роботи автора;
- ясність, лаконічність викладу думок студента;
- наявність коректно використаних цитат;
- наявність власних висновків;
- відповідність оформлення вимогам, грамотність викладу;
- відповідність терміну складання самостійної роботи.

Шкала оцінювання конспектування:

4 бали - актуальність конспектованої наукової роботи; змістовність конспекту, відповідність початковому тексту; відображення основних положень роботи автора; ясність, лаконічність викладу матеріалу; коректність цитування та дотримання норм цитування; наявність висновків; відповідність оформлення вимогам, грамотність викладу; відповідність терміну складання самостійної роботи.

3 бали - актуальність конспектованої наукової роботи; часткова змістовність конспекту; перевага переписування матеріалу над конспектуванням; недотримання норм цитування; формальність висновків; часткова відповідність оформлення вимогам; відповідність термінам складання самостійної роботи.

2 бали - автоматичне переписування матеріалу; недотримання норм цитування; формальність висновків; невідповідність оформлення вимогам; відповідність термінам складання самостійної роботи.

1 бал - автоматичне переписування матеріалу; відсутність висновків; невідповідність оформлення вимогам; порушення термінів складання самостійної роботи.

Зразок написання та оформлення конспекту першоджерела:

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ ЮРИДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ЯРОСЛАВА МУДРОГО**

**Слідчо-криміналістичний інститут
Кафедра культурології**

Конспект першоджерела

**(повне прізвище автора, повна назва роботи, місце та рік видання,
сторінки конспектованого матеріалу)**

Студент:

ПІБ, курс, група ...

Науковий керівник:

ПІБ, вчений ступінь, звання, посада

Харків-2020

Текст:

Актуальність обраної для конспектування роботи. Обґрунтувати важливість обраної роботи для опанування курсу «Українська культура» (окремих тем курсу).

Викладення основних положень роботи із можливим цитуванням найважливіших висловів автора.

Власні висновки щодо конспектованого матеріалу. Вказати нові, значимі, цікаві ідеї, положення, судження, з якими студент ознайомився завдяки конспектуванню обраної роботи.

Список джерел (орієнтовний) для конспектування поданий в Додатку.

Вимоги та рекомендації до написання тез доповідей на науково-практичну конференцію

Тези доповіді – це опубліковані до початку наукової конференції матеріали із викладом основних аспектів наукової доповіді.

Тези доповіді мають:

- фіксувати наукову точку зору автора;
- містити матеріали, які раніше не друкувалися;
- наочно та логічно об'єднувати науковий матеріал загальною ідеєю;
- заголовок має відбивати сутність загальної ідеї, яка викладена у тезах;
- відповідати науковому стилю;
- бути насиченими науковим матеріалом;
- оптимально поєднувати складність думки з ясністю і доступністю викладу;
- логічно, послідовно, коротко, стверджувально, переконливо та обґрунтовано викладати думку (за необхідності – із підтвердженнями конкретними прикладами);

Структура тез: короткий вступ, обґрунтування актуальності теми; мета роботи (постановка проблеми або завдання); огляд існуючих точок зору на проблему або опис ситуації в науковій сфері; власні думки на цю тему; передбачувані дослідження; висновки (яке завдання або проблема ставиться для подальшого вирішення).

Максимальна оцінка за обов'язкову самостійну роботу – 4 бали.

7. Підсумковий контроль успішності студентів

Форма підсумкового контролю – іспит – максимально 60 балів.

Оцінка за шкалою ECTS	ВИЗНАЧЕННЯ	Оцінка за національною системою	Оцінка за 100-бальною шкалою
А	<ul style="list-style-type: none"> - ВІДМІННО – високий рівень логічного, аналітичного, критичного мислення; - володіння категоріально-понятійним апаратом у повному обсязі та здатність до його інтерпретування відповідно до специфіки історико-культурної епохи; - розуміння логіки та специфіки історико-культурних процесів; - повне знання світоглядних основ історико-культурних епох; - знання та розуміння специфіки національного процесу культуротворення; - повнота характеристики та обґрунтованість суджень щодо історико-культурної обумовленості духовних здобутків національної та світової культури; - знання та розуміння щодо співвіднесення шляхів розвитку національної та світової культури; - знання щодо співвіднесення духовних здобутків світової та української культури з певним етапом історико-культурного процесу - знання провідних персоналій української культури. 	5	90-100

В	<p>- ДУЖЕ ДОБРЕ – достатній рівень логічного, аналітичного, критичного мислення;</p> <p>- загалом правильне застосування категоріально-понятійного апарату та здатність до його інтерпретування відповідно до специфіки історико-культурної епохи;</p> <p>- відносне розуміння логіки та специфіки історико-культурних процесів;</p> <p>- незначні помилки у знаннях щодо світоглядних основ історико-культурних епох із певними неточностями;</p> <p>- неповне знання та часткове розуміння специфіки національного процесу культуротворення;</p> <p>- неповна характеристика духовних здобутків національної та світової культури;</p> <p>- відносне розуміння щодо співвіднесення шляхів розвитку національної та світової культури;</p> <p>- неповне знання щодо співвіднесення духовних здобутків світової та української культури з певним етапом історико-культурного процесу</p> <p>- часткове знання провідних персоналій української культури.</p>	4	80-89
С	<p>- ДОБРЕ – часткове опанування категоріально-понятійного апарату;</p> <p>- помилки у розумінні специфіки історико-культурних процесів та характеристиці світоглядних основ історико-культурних епох;</p> <p>- недоліки в знанні та розумінні специфіки національного процесу культуротворення, духовних здобутків національної та світової культури (3-5 помилок);</p> <p>- часткове знання щодо провідних персоналій української культури та схематична характеристика їх діяльності.</p>		75-79

D	ЗАДОВІЛЬНО – непогано, але зі значною кількістю недоліків: - відсутність сформованого уявлення щодо категоріально-понятійного апарату; - суттєві помилки у характеристиці деяких рис історико-культурних епох; - необґрунтованість суджень щодо духовних здобутків національної та світової культури; - поодинокі знання щодо видатних персоналій української культури та значущості їх досягнень для певної історико-культурної епохи.	3	70-74
E	ДОСТАТНЬО – виконання задовольняє мінімальні критерії		60-69
FХ	НЕЗАДОВІЛЬНО – потрібно попрацювати перед тим, як перескласти	2	35-59
F	НЕЗАДОВІЛЬНО – необхідна серйозна подальша робота, обов'язковий повторний курс		0

8. ОРІЄНТОВНИЙ ПЕРЕЛІК ПИТАНЬ ДО ІСПИТУ

1. Поняття «культура» та структура культури
2. Основні підходи до осмислення сутності культури.
3. Осмислення культури як суспільного явища в українській науковій думці.
4. Суб'єкт культури
5. Культура і цивілізація
6. Функції культури.
7. Сутність та структура духовної культури.
8. Духовні цінності – сутність і специфіка.
9. Традиції та новації як чинники розвитку культури.
10. Принципи типологізації культури.

11. Національна культура в системі світової культури.
12. Головні чинники становлення української культури.
13. Особливості еволюції української культури.
14. Мова в системі національної культури.
15. Основні риси української культури.
16. Українська національна ідея.
17. Характеристика українського менталітету.
18. Архетипи українського культури.
19. Ознаки первісної культури.
20. Полілог культур в давні часи на території України.
21. Трипільська культура.
22. Культура прадавніх слов'ян.
23. Пам'ятки культури давніх часів на українських теренах.
24. Особливості середньовічного типу культури.
25. Мистецькі здобутки Західної Європи та Візантії доби Середньовіччя.
26. Характеристика культури Київської Русі як середньовічного типу культури.
27. Християнство як основа середньовічного світогляду Київської Русі.
28. Духовні осередки Київської Русі.
29. Втілення духовних цінностей в мистецтві Київської Русі.
30. Особливості культурних процесів в Галицько-Волинському князівстві.
31. Художні досягнення Київської Русі та Галицько-Волинського князівства.
32. Характеристика культури Італійського та Північного Відродження.
33. Мистецтво епохи Відродження.

34. Українська культура та європейські культурні процеси XIV – XVI ст.
35. Характеристика української культури XIV – I пол. XVII ст.
36. Культурні відносини з Литвою і Польщею XIV – I пол. XVII ст.
37. Роль духовенства, міщанства, козацтва, селянства та аристократії у збереженні національної культури в Україні XIV – I пол. XVII ст.
38. Феномен козацтва.
39. Осередки культури в Україні XIV – I пол. XVII ст.
40. Роль братств в еволюції української культури XIV – I пол. XVII ст.
41. Освіта, наука, книгодрукування в Україні XIV – I пол. XVII ст.
42. Особливості української художньої культури XIV – I пол. XVII ст.
43. Здобутки українського мистецтва XIV – I пол. XVII ст.
44. Митці України XIV – I пол. XVII ст.
45. Діячі української культури XIV – I пол. XVII ст. та їх роль в європейському та українському культурних просторах.
46. Характеристика української культури 2 пол. XVII – XVIII ст.
47. Західноєвропейське та українське бароко.
48. Бароко в мистецтві Західної Європи XVII ст.
49. Феномен козацького бароко.
50. Здобутки мистецтва українського бароко.
51. Українські митці 2 пол. XVII – XVIII ст.
52. Характеристика доби Просвітництва.
53. Художня культура епохи Просвітництва.
54. Тенденції розвитку духовної культури 2 пол. XVII – XVIII ст. в Україні.
55. Розвиток освіти та науки в Україні 2 пол. XVII – XVIII ст.
56. Києво-Могилянська академія як культурно-освітній осередок.

57. Мистецтво України 2 пол. XVII – XVIII ст. як відбиття загальноєвропейських тенденцій (Ренесанс, бароко, класицизм).
58. Здобутки українського мистецтва 2 пол. XVII – XVIII ст.
59. Діячі української культури 2 пол. XVII – XVIII ст. та їх роль в європейському та російському культурних просторах.
60. XIX ст. в історії світової культури.
61. Художня культура Західної Європи XIX ст.
62. Характеристика розвитку української культури XIX ст.
63. Проблема шляхів розвитку нації і національної культури в XIX ст.
64. Діяльність української інтелігенції XIX ст.
65. Роль суспільних об'єднань у розвитку української культури XIX ст.
66. Розвиток науки й освіти в Україні XIX ст.
67. Харківський, Київський і Львівський університети як осередки духовної культури XIX ст.
68. Соціальне призначення мистецтва в Україні XIX ст.
69. Романтизм і реалізм в українському мистецтві XIX ст.
70. Митці України XIX ст.
71. Здобутки українського мистецтва XIX ст.
72. Головні риси світової культури XX ст.
73. Світоглядні основи культури XX ст.
74. Розвиток культури в роки української революції (1917-1921)
75. Характеристика етапів розвитку культури УРСР.
76. Здобутки та втрати української культури за радянських часів.
77. Митці радянської України.
78. Діячі української культури XX ст. та їх здобутки.
79. Українська діаспора: поняття, історія становлення.
80. Українська діаспора: видатні представники.
81. Здобутки українського радянського мистецтва.

82. Митці України ХХ ст.
83. Тенденції розвитку культури часів «перебудови».
84. Тенденції розвитку української культури часів незалежності.
85. Проблеми сучасної української культури.
86. Розвиток української художньої культури часів незалежності.
87. Діячі культури часів незалежної України.
88. Митці незалежної України.
89. Здобутки мистецтва незалежної України.
90. Полілог культур як чинник розвитку української культури на межі ХХ – ХХІ ст.
91. Глобалізація та українська культура.

9. СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Абрамович С. Д. Світова та українська культура : навч. посіб. / С. Д. Абрамович, М. Ю. Чікарькова. Львів : Світ, 2004. 344 с.
2. Бокань В. А. Історія культури України : навч. посіб. / В. А. Бокань, Л. П. Польовий. 3-є вид., стереотип. Київ : МАУП, 2002. 256 с.
3. Історія світової та української культури : підруч. для вищ. навч. закл. / В. А. Греченко [та ін.]. Київ : Літера ЛТД, 2002. 464 с.
4. Історія української культури / за заг. ред. І. П. Крип'якевича. 4-е вид. Київ : Либідь, 2002. 656 с.
5. Історія української культури : у 5 т. / голов. ред. В. А. Смолій. Київ : Наук. думка, 2003. Т. 3. : Українська культура другої половини XVII–XVIII століть. 1247 с.
6. Культура України: тезаурус і персоналії : вид. 2-ге, виправлене та доповнене / Л. В. Анучина, О. А. Стасевська, О. В. Уманець та ін.; за ред. Л. В. Анучиної, О. А. Стасевської, О. В. Уманець; наук. ред. О. В. Лозовой. Харків : Право, 2019. 272 с.
7. Костенко Л. Гуманітарна аура нації, або Дефект головного дзеркала : лекція, прочит. в Нац. ун-ті "Києво-Могилянська акад.", 1 верес. 1999 р. / Л. Костенко. – 2-ге вид. Київ : Києво-Могилян. акад., 2005. 32 с.

8. Крвавич Д. П. Українське мистецтво : навч. посіб. : у 3 ч. / Д. П. Крвавич, В. А. Овсійчук, С. О. Черепанова. Львів : Світ, 2003. Ч. 1. 256 с. 2004. Ч. 2. 268 с.
9. Культура і побут населення України : навч. посіб. / В. І. Наулко [та ін.]. 2-е вид., допов. та перероб. Київ : Либідь, 1993. 288 с.
10. Лекції з історії світової та вітчизняної культури : навч. посіб. / за ред. А. В. Яртия, В. А. Мельника. Львів : Світ, 2005. 568 с.
11. Мистецтво сучасної України : (до 205-річчя Національної юридичної академії України імені Ярослава Мудрого) : навч. посіб. / за ред. Л. В. Анучиної, О. В. Уманець. Харків. : Нове слово, 2009. 92 с.
12. Булашев Г. Український народ у своїх легендах, релігійних поглядах та віруваннях / Г. Булашев ; пер. Ю. Г. Буряка. Київ : Довіра, 2003. 383 с.
13. Огієнко І. Українська культура: Коротка історія культурного життя українського народу / І. Огієнко. Київ : Довіра, 1992. 142 с.
14. Попович М. В. Нарис історії культури України. 2-е вид., виправ. Київ : АртЕк, 2001. 728 с.
15. Українська культура в європейському контексті / за ред. Ю. П. Богуцького. Київ : Знання, 2007. 679 с.
16. Українська культура : підручник / [В. О. Лозовой (керівник авт. кол.), Л. В. Анучина, О. В. Бурлука та ін.] ; М-во освіти і науки України, Нац. юрид. ун-т ім. Ярослава Мудрого. Харків : Право, 2021. 400 с.
17. Уманець О. В. Музична культура України другої половини ХХ століття : навч. посіб. Харків : Регіон-інформ, 2003. 187 с.
18. Чижевський Д. І. Історія української літератури / Д. І. Чижевський. Київ : Академія, 2008. 568 с.
19. Шейко В. М. Історія української культури: навч. посіб. / В. М. Шейко, В. Я. Білоцерківський. Київ : Знання, 2009. – 413 с.

Електронні видання

1. Українська та зарубіжна культура. Електронний комплекс навчальної дисципліни [Електронний ресурс] : навч. посіб. / Нац. юрид. акад. України ім. Ярослава Мудрого. – Х., 2007. – 4 електрон. опт. диска (CD-ROM).

2. Шейко В. М. Історія української культури [Електронний ресурс] : навч. посіб. / В. М. Шейко, Л. Г. Тишевська. – К. : Кондор, 2006. – 1 електрон. опт. диск (CD-ROM). – (Додаток до книги на CD).

Додаткова література

Список праць викладачів кафедри культурології

для конспектування

1. Бурлука О. В. Актуалізація проблеми самоосвіти особистості в інформаційному суспільстві. *Вісник ХНПУ імені Г.С.Сковороди. Вип. 50.* Харків: ХНПУ, 2018. С. 107–118.

2. Бурлука О.В. Самоосвіта особистості в контексті отримання знання в середньовічній Європі. *Вісник ХНПУ ім. Сковороди «Філософія» /Харк.нац.пед.ун-т ім. Сковороди. Харків: ХНПУ, 2017. Вип. 48 (I). С. 210–223.*

3. Бурлука О.В. Самоосвіта особистості в парадигмі сучасної освіти. *Вісник Національного університету імені Ярослава Мудрого. Спеціальність: Філософія, політологія, соціологія: зб.наук.пр. /редкол.: О.Г. Данільян та ін. Харків : Право, 2021. № 4 (51). С. 72–82.*

4. Бурлука О. В. Самоосвіта особистості в умовах реформування системи освіти в Україні. *Вісник Національного університету «Юридична академія України імені Ярослава Мудрого». Серія: Філософія, філософія права, політологія, соціологія / редкол.: А.П. Гетьман та ін. Харків : Право, 2015. № 2 (25). С. 61–68.*

5. Бурлука О. В. Самоосвіта як один із засобів самовизначення особистості // *Вісник Національної юридичної академії України імені Ярослава Мудрого. Серія: Філософія, філософія права, політологія, соціологія. Харків : Право, 2014. Вип. 43. – С. 43–50.*

6. Бурлука О. В. Самоосвіта особистості як процес створення власного образу. *Вісник ХНПУ ім. Сковороди «Філософія»* / Харк. нац. пед. ун-т ім. Г. С. Сковороди. Харків: ХНПУ, 2017. Вип. 49 (І). С. 118–132.

7. Бурлука О.В. Самоосвіта особистості як спосіб формування стратегії життя. *Вісник ХНПУ імені Г.С.Сковороди. Вип. 51.* Харків : ХНПУ, 2019. С. 109–121.

8. Бурлука О. В. Самоосвіта особистості як творча діяльність. *Вісник Національної юридичної академії України імені Ярослава Мудрого. Серія: філософія, філософія права, політологія, соціологія* / редкол.: А. П. Гетьман та ін. – Харків : Право, 2013. № 3 (18). С. 43–55.

9. Бурлука О. В. Самоосвіта як умова соціальної незалежності і самостійності особистості. *Вісник Національного університету імені Ярослава Мудрого. Спеціальність: Філософія, політологія, соціологія: зб.наук.пр.* /редкол.: О.Г. Данільян та ін. Харків: Право, 2021. № 3 (50). С. 104–114.

10. Бурлука О. В. Самоосвітня активність в епоху Відродження як основа розвитку творчої особистості. *Вісник Національної юридичної академії України імені Ярослава Мудрого. Серія: Філософія, філософія права, політологія, соціологія.* Харків : Право, 2012. Вип. 14. С. 36–43.

11. Бурлука О.В. Формування здатності до самоосвіти особистості в умовах інформатизації суспільства. *Вісник Національного університету імені Ярослава Мудрого. Серія : Філософія, політологія, соціологія: зб.наук.пр.* /редкол.: О. Г. Данільян та ін. Харків: Право, 2020. № 3 (46). С. 145–153.

12. Духовна культура України перед викликами часу (до 150-річчя заснування «Просвіти») : тези учасників Всеукр. наук.-практ. конф. (м. Харків, 23 квітня 2018 р.). Харків : Право, 2018. 212 с.

13. Духовна культура України перед викликами часу : тези доп. учасників II Всеукр. наук.-практ. конф. (м. Харків, 16 квітня 2019 р.) / редкол.: А. П. Гетьман (голова), В. О. Лозовой, О. А. Стасевська, О. В. Уманець. Харків : Право, 2019. 282 с.

14. Духовна культура України перед викликами часу (до 30-річчя кафедри культурології Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого) (2020 р.) : тези доповідей учасників III Всеукр. наук.-практ. конф. (м. Харків, 16 квітня 2020 р.) / редкол.: А. П. Гетьман (голова), В. О. Лозовой, О. В. Уманець, О. А. Стасевська, В. М. Пивоваров. Харків : Право, 2020. 210 с.

15. Духовна культура України перед викликами часу : тези доп. учасників IV Всеукр. наук.-практ. конф. (м. Харків, 14 травня 2021 р.) / редкол.: А. П. Гетьман (голова), В. М. Пивоваров, О. В. Уманець, О. А. Стасевська. Харків : Право, 2021. 280 с.

16. Культура України: тезаурус і персоналії / Л.В. Анучина, О.А. Стасевська, О.В. Уманець та ін. – Х.: Право, 2019. 272 с.

17. Лозовой В. О., Сідак Л. М., Уманець О. В. Українське телебачення: інформаційно-просвітницька, виховна підсистема чи інститут маніпулювання свідомістю *Проблеми та перспективи формування національної гуманітарно-технічної освіти*. Зб. наук. праць // За ред. Л. Л. Товажнянського і О. Г. Романовського. Вип. 18 (22). Харків : НТУ «ХП», 2008. С. 126–133.

18. Melikhova Y., Sliusarenko T., Nevelska-Hordieieva O. Playing Essence of Human Thinking: Philisophical and Cultural Aspects. (Jugar a la esencia del pensamiento humano: aspectos filosoficos y culturales)/ *Revista de Filosofia* Vol. 39, № 100, 2022-1, (Ene-Abr) pp. 183-194 Unsversidad del Zulia. Maracaibo-Venezuela ISSN: 0798-1171 / e-ISSN: 2477-9598 (с. 183–194).

19. Сердюк О. В. «Король Рогер» К. Шимановського в лабіринтах шукань музичного театру рубежу XX – XXI століть. *Проблеми взаємодії мистецтва, педагогіки та теорії і практики освіти*: зб. наук. ст. Вип. 38 Харків : Видавництво «С. А. М.», 2013. С. 89–100.

20. Сердюк О. В. Іра Маланюк: на шляху до Ріхарда Вагнера. *Проблеми взаємодії мистецтва, педагогіки та теорії і практики*

освіти : зб. наук. ст. Вип. 43. Харків : Видавництво ТОВ «С. А. М.», 2015. С. 111–121.

21. Сердюк О. В. *Метаморфози оперної класики на сучасній сцені (музично-сценічні концепції тетралогії Р. Вагнера «Перстень Нібелунга» в контексті втілення постмодерністського дискурсу в театрі) // Проблеми взаємодії мистецтва, педагогіки та теорії і практики освіти: зб. наук. ст. Вип. 41 / Харк. нац. ун-т мистецтв імені І.П. Котляревського. Харків : Видавництво ТОВ «С. А. М.», 2014. С. 272–282.*

22. Сердюк О. В. *Музичний театр К. Пендерецького: мандри лабіринтом часу. Проблеми взаємодії мистецтва, педагогіки та теорії і практики освіти: зб. наук. ст. Вип. 35 Харків : Видавництво «С. А. М.», 2012. С. 282 – 300.*

23. Сердюк О. В. *Харків'яни і вагнерівський фестиваль у Байройті: культурні зв'язки. Часопис Національної музичної академії України імені П.І. Чайковського. Науковий журнал. Київ, НМАУ імені П.І. Чайковського, 2018. № 1 (38). С. 18–29.*

24. Сердюк О. В., Уманець О. В., Слюсаренко Т. О. *Українська музична культура: від джерел до сьогодення (Навч. монографія). Харків : Основа, 2002. 400 с.*

25. Скрипчук Г.В. *Державне регулювання культурної сфери України: курс на децентралізацію / Science Review 5(12) June 2018, Warsaw, Poland, Publisher – RS Global Sp. z O.O.*

26. Слюсаренко Т. О. *Бандурне мистецтво в українському культурному просторі (на прикладі бандурного виконавства Слобідського регіону ХХ – поч. ХХІ століть) : монографія. Харків : Право, 2018. 166 с.*

27. Слюсаренко Т. О. *Капела бандуристів «Сонце» ХНУМ імені І. П. Котляревського: становлення та специфіка розвитку (до 20-річчя творчої діяльності капели та 50-річчя з дня народження керівника Надії Мельник). Аспекти історичного музикознавства: зб. наук. ст. Вип. ХХІІ: До 95-річчя кафедри народних інструментів України. 2021. С. 166–178.*

28. Стасевська О. А. Взаємозалежність моралі і права: актуальність проблеми. *Вісник НУЮАУ ім. Ярослава Мудрого. Серія: Філософія, філософія права, політологія, соціологія.* 2013. № 3 (17). С. 99-110.

29. Стасевська О. А. Експлікація аксіологічного аспекту концепту «історична пам'ять». *Вісник Національного університету «Юридична академія України імені Ярослава Мудрого». Серія: Філософія, філософія права, політологія, соціологія.* № 1(36), 2018. Харків : Право. С. 123–135.

30. Стасевська О. А. Етична складова української філософської думки: історична специфіка та сучасний стан. *Вісник Національного університету «Юридична академія України імені Ярослава Мудрого». Серія: Філософія, філософія права, політологія, соціологія.* 2015. № 2 (25). С. 29–45.

31. Стасевська О. А. Історична ідентичність як теоретичний конструкт соціально-гуманітарного знання. *Вісник Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого. Серія: Політологія / редкол.: А. П. Гетьман та ін. Харків: Право, 2020. № 2 (45) С. 209–229.*

32. Стасевська О. А. Історична пам'ять та соціальний міф як форми інтерпретації минулого. *Вісник Національного університету «Юридична академія України імені Ярослава Мудрого». Серія: Філософія, філософія права, політологія, соціологія.* 2019. №1. С. 165–181.

33. Стасевська О. А., Маланчук І. І. Культурна дипломатія: симбіоз культурного та правового потенціалу. *Право та інновації.* Харків: Право. 2021. № 1 (33). С. 89–95.

34. Стасевська О. А. Людина в пошуках ціннісних смислів в контексті культури постсучасності. *Вісник Національного університету «Юридична академія України імені Ярослава Мудрого». Серія: Філософія, філософія права, політологія, соціологія.* 2016. № 1 (28). С. 58– 68.

35. Стасевська О. А. «Ментальний простір» українського суспільства: Філософсько-культурологічний дискурс. *Вісник Національного університету «Юридична академія України імені Ярослава Мудрого». Серія:*

Філософія, філософія права, політологія, соціологія. №3(34), 2017. Харків : Право. С. 111–122.

36. Стасевська О. А. Модифікація цінностей інформаційного суспільства. *Вісник Національного університету «Юридична академія України імені Ярослава Мудрого».* Серія: Філософія, філософія права, політологія, соціологія. № 1(32), 2017. Харків : Право. С. 93–103.

37. Стасевська О. А. Соціокультурна ідентичність постмодерну: проблеми соціального конструювання. *Вісник Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого.* Серія: Політологія/редкол.: А.П. Гетьман та ін. Харків: Право, 2021. № 48 (2). С. 215–223.

38. Стасевська О. А., Уманець О. В. Етична складова соціальної місії університету. *Вісник Національного університету «Юридична академія України імені Ярослава Мудрого».* Серія: Філософія, філософія права, політологія, соціологія. № 4 (39), 2018. Харків: Право. С. 143–155.

39. Уманець О. В. Аксіологічні колізії в інтерпретації фаустіани в повісті «1313» Н. Королевої. *Вісник ХДАДМ.* 2018. № 1. С. 88–95.

40. Уманець О. В. Аксіологічні орієнтації в одвічних сюжетах (на прикладі фаустіани). *Традиції та новації у вищій архітектурно-художній освіті* : Зб. наук. пр. під заг. ред. Н. Є. Трегуб. 2010, № 1. С. 239–242.

41. Уманець О. В. Балада «Твардовський» П. Гулака-Артемівського в контексті модифікування фаустіанської тематики. *Вісник ХДАДМ.* 2017. № 4. С. 136–141.

42. Уманець О. В. Кітч у просторі культури межі ХХ-ХХІ ст. *Актуальні питання гуманітарних наук*, 2022. Вип. 47. Т. 4. С. 60–65.

43. Уманець О. В. Традиції та новації інтерпретування образів фаустіани в мистецтві ХХ ст. *Традиції та новації у вищій архітектурно-художній освіті* : Зб. наук. пр. під заг. ред. Н. Є. Трегуб. 2012, № 3. С. 56–59.

44. Уманець О. В. Фаустіанська тематика в українському художньому просторі. *Молодий вчений*, 2020. № 9 (85). С. 22–28.

45. Уманець О. В. Фаустіанська тематика у творчості І. Муратова. *Традиції та новації у вищій архітектурно-художній освіті*, 2018, № 4. С. 92–97.
46. Уманець О. В. Фаустіанська міфологема у творчості А. Рубінштейна. *Вісник ХДАДМ*. 2017. № 3. С. 181–187.
47. Уманець О. В. Фаустіана у творчості І. Сельвінського. *Традиції та новації у вищій архітектурно-художній освіті*, 2019, № 5. С. 51–58.
48. Уманець О. В. Трансформація концепту зла як віддзеркалення аксіологічної динаміки в музичній фаустіані ХІХ-ХХ ст. *Актуальні питання гуманітарних наук*, 2021. Вип. 40. Т. 3 С. 53–59.
49. Уманець О. В., Дорошенко В. О. Творчість Лесі Українки в естетичних параметрах сучасного національного театру анімації. *Проблеми взаємодії мистецтва, педагогіки, теорії і практики освіти*. 2021. Вип. 59. С. 37–50.
50. Уманець О. В., Стасевська О. А. Моральні виміри функціонування громадянського суспільства / О. В. Уманець, О. А. Стасевська. *Проблеми та перспективи формування національної гуманітарно-технічної освіти* : зб. наук. праць за матеріалами Міжнародної науково-практичної конференції 16.11. 2016 р. «Духовно-моральнісні основи та відповідальність особистості у долі людської цивілізації». Харків: НТУ «ХП», 2017. Вип. 47 (51). С. 274–284.